

низка навчально-бойових заходів щодо управління вогнем артилерії, спеціальні навчання сил розвідки та протиповітряної оборони, а також командно-штабні навчання, у т.ч. на місцевості з розгортанням засобів зв'язку, проводилася у 2016 році під керівництвом командування Центру територіальних військ.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що Російська Федерація використовуючи у агресивній «гібридній війні» проти України незаконні воєнізовані формування, намагається у такий спосіб уникнути міжнародних санкцій за фактичне розв'язування та ведення війни в Україні. Разом з тим, усвідомлюючи неминучість перемоги України у «гібридній війні», готова припинити організаційне, адміністративне та фінансове забезпечення незаконних воєнізованих формувань, що призведе до їх повного роззброєння та притягнення їх членів до кримінальної відповідальності за законами України.

Список використаних джерел

1. Коваль Р. Підстави націократії [Текст] / Р. Коваль; передм. В. Рубана. – К., 1994. – 56 с.
2. Лист Департаменту інформаційної підтримки та координації поліції «102» Національної поліції України від 26 серп. 2016 р. №27/2–3407 та від 9 груд. 2016 р. №27/2–5129.
3. Шеслер А. В. Характеристика объекта как элемента состава преступления, предусмотренного статьей 208 Уголовного кодекса Российской Федерации [Электронный ресурс] / А. В. Шеслер, И. О. Смирнов // Юридическая наука и правоохранительная практика. – 2013. – №3 (25). – С.61–67. – Режим доступа: <http://www.naukatipk.ru/ru/ct-menu-item-9.html?id=224>, с.65.
4. Аджиев А. Д. Организация незаконного вооруженного формирования или участия в нем: уголовно-правовые аспекты противодействия: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Аджиев Арсенали Дагирович. – Краснодар, 2009. – 27 с.
5. Серватюк В. М. Структура незаконных збройних формувань та особливості їхньої тактики дій на південному сході України [Електронний ресурс] / В. М. Серватюк, М. М. Поліщук // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. (Серія «Військові та технічні науки»). – 2015. – №1 (63). – С.131–146. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/USRN/pnpapv-vtv_2015_1_13/.
6. «Народні ополчення Донбасу» штурмують будівлю МВС у Краматорську [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://tyzhden.ua/News/107437>
7. «Структура гибридной армии «Новороссии» ИНФОГРАФИКА [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://www.depo.ua/rus/war/struktura-gibridnoyi-armiyi-novorosiya-infografika-3008201508000>

References

1. Koval R. Pidstavy natsiokratii [Tekst] / R. Koval; peredm. V. Rubana. – K., 1994. – 56 s.
2. Lyst Departamentu informatsiinoi pidtrymky ta koordynatsii polititsii «102» Natsionalnoi polititsii Ukrainy vid 26 serp. 2016 r. №27/2–3407 ta vid 9 hrud. 2016 r. №27/2–5129.
3. Shesler A. V. Kharakteristika obekta kak elementa sostava prestupleniya, predusmotrennogo statey 208 Ugolovnogo kodeksa Rossiyskoy Federatsii [Elektronnyy resurs] / A. V. Shesler, I. O. Smirnov // Yuridicheskaya nauka i pravookhranitel'naya praktika. – 2013. – №3 (25). – С.61–67. – Rezhim dostupa: <http://www.naukatipk.ru/ru/ct-menu-item-9.html?id=224>, s.65.
4. Adzhiev A. D. Organizatsiya nezakonnogo vooruzhennogo formirovaniya ili uchastiya v nem: ugovolno-pravovye aspekty protivodeystviya: avtoref. dis. kand. jurid. nauk: 12.00.08 / Adzhiev Arsenali Dagirovich. – Krasnodar, 2009. – 27 s.
5. Servatiuk V. M. Struktura nezakonnnykh zbroinykh formuvan ta osoblyvosti yikhnoi taktyky dii na pivdennomu skhodi Ukrainy [Elektronnyy resurs] / V. M. Servatiuk, M. M. Polishchuk // Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi

sluzhby Ukrainy. (Serii «Viiskovi ta tekhnichni nauky»). – 2015. – №1 (63). – С.131–146. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/USRN/pnpapv-vtv_2015_1_13/.

6. «Narodni opolchennia Donbasu» shurmuiut budivliu MVS u Kramatorsku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/News/107437>

7. «Struktura gibridnoy armii «Novorossii» INFOGRAFIKA [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: <https://www.depo.ua/rus/war/struktura-gibridnoyi-armiyi-novorosiya-infografika-3008201508000>

Dolzhenko A. A., applicant, National Pedagogical Drahomanov University (Ukraine, Kyiv), Miurae2015@gmail.com

Illegal paramilitary formation in the context of «hybrid war»

Actuality of theme. In the languages of the Russian Federation conducting an aggressive «hybrid war» and the escalation of the conflict in the East of Ukraine, the scientific study of the sociopolitical and criminal phenomenon of the use of illegal paramilitary forces becomes relevant to the conceptual development of forms and methods for countering the threats to Ukraine's national security.

The purpose of the study is theoretical study of the phenomenon of the use of illegal paramilitary forces by the Russian Federation in the context of the conduct of the «hybrid war» in the East of Ukraine.

The objectives of the study are conceptual and theoretical and methodological analysis of the approach to the study of illegal paramilitary formations and the peculiarities of their use; the study of the political and legal nature of threats and challenges to the national security of Ukraine by the participants of illegal paramilitary groups.

Methodological basis of the study. The specificity of the subject of the study leads to a combination of scientific principles, methods and methodological approaches for the systematic analysis of the phenomenon of illegal paramilitary forces under the conditions of the «hybrid war» on the example of military aggression against the Ukraine. The impartiality and independence of scientific judgments provide the principles of scientific, objectivity, multidimensionality, comprehensiveness, ideological pluralism, social determinism, dialectics, concreteness, historicism, integrity, systematicity, complexity, and others. The combination of such methods of scientific research as analysis, synthesis, abstraction, analogy, generalization, induction, deduction, formed the general composition of the study.

The theoretical and practical significance of the results of the research materials can be used in scientific-expert and analytical and forecasting activities in the formation and implementation of state policy in the field of prevention, prevention and counteraction to threats to the national security of Ukraine by the subjects of the «hybrid war».

Keywords: illegal paramilitary formations, military aggression, national security, «hybrid war».

* * *

УДК 327:351.86

Костира І. О.,
доктор політичних наук, доцент, Київський
національний університет культури і мистецтв
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена критичному аналізу теоретичних засад сучасної культурної політики України перед викликами глобалізації та регіоналізації. В полі дослідницької перспективи автора лежать позитивні та негативні аспекти глобалізаційного та антиглобалізаційного трендів. У результаті аналізу виокремлено основні ознаки сучасної культурної політики – динамічність, спрямованість на людину, комплексність, семантичність, ритмічність, гібридність. На основі цих ознак культурну політику визначено як цілеспрямовану діяльність державних, громадських та бізнес-інститутів для реалізації політичних, економічних та суспільних інтересів у сфері культури в певній країні або регіоні. Запропоновано три принципи на яких має базуватися культурна політика сучасної держави: суб'єктивний принцип пріоритетності людини у культурному просторі; інтерсуб'єктивний принцип врахування суспільних потреб; символічний принцип культурного різноманіття.

Ключові слова: Україна, культурна політика, глобалізація, регіоналізація, принципи культурної політики.

У сучасних дослідженнях загально прийнятим стало розрізнення двох тенденцій розвитку планетарного

суспільства – глобалізації та регіоналізації. Вони взаємодоповнюють одна одну, часто суперечать одна одній, але саме у будь-якому випадку саме їх взаємодія визначає сучасну світову динаміку. Об'єктивно оцінити «дух епохи», що розгортається перед нашими очима можна лише з певної дистанції. Ось чому діагностика сучасності виявляється такою складною: велике бачиться здалеку. У нашій ситуації це означає, що сучасна епоха лише починає демонструвати нам свої суттєві риси, які детермінують розвиток суспільства та людської культури загалом. У багатьох дослідженнях відбувається перехід від оперування категорією «prost» до мислення в логіці «proto». Якщо кінець ХХ століття був означений таким явищем як постмодернізм, пост-суспільство, і навіть пост-людина, то початок ХХІ століття увів у науковий дискурс поняття «протеїзму». Як зазначає М. Епштейн: «Протеїзм – це усвідомлення своєї дитячої новизни, незрілості, інфантильності, далеко відсунутого від майбутнього, від розвинених форм того ж явища. Протеїзм вже володіє достатнім історичним досвідом, щоб поставити себе на місце: не в віддалене майбутнє, а в віддалене минуле того майбутнього, яке він передбачає, – не в авангард, а в ар'єргард тих явищ, які він випереджає і які незабаром перетворять його в архівний шар, в «задвірки» історії» [8].

Доба, що народжується містить в собі ряд протиріч. Найбільш виразною серед них є дихотомія між глобалізаційним трендом та антиглобалізаційними прагненнями окремих народів, культур, які виявляють свої амбіції у власних проектах, самовизначення і саморозвитку. Якщо детальніше говорити про глобалізаційний проект, то він полягає, насамперед, у не баченій раніше масштабній взаємодії різних частин світу, континентів, держав. Ця взаємодія як ніколи тісно ставить у взаємну залежність різних глобальних факторів, вона стирає національні кордони, змінює світову економіку, політику та інші сфери суспільного життя. Зміна векторів світової динаміки від закритого суспільства до відкритого народила глобалізацію усіх сфер: від міжнародної торгівлі, глобального ринку праці, інформаційно-комунікативної сфери та навіть сфери буденного життя індивіда. Те, що здавалося далеким і недосяжним, те, що типова людина початку ХХ століття ніколи не знала і не бачила у столітті ХХІ стає щоденною реальністю для переважної більшості пересічних громадян.

Метою цієї статті є науковий аналіз особливостей впливу глобалізації та регіоналізації на культурну політику сучасної України та виокремлення принципів її ефективної реалізації.

Глобалізація безумовно є явищем, яке не може бути оцінене однозначно, адже вона має як позитивні так і деструктивні аспекти. Як слушно зауважує С. Терепицій: «Соціальне явище глобалізації демонструє себе дедалі глибше в усіх сферах людського мислення – від буденного до загальноціннісного. Те, що раніше здавалося близьким чи далеким, тепер існує у рівній «середній віддаленості» від розуміння особистості. Поняття Іншого та Чужого набуває кардинально інших барв, адже поряд з явищем революційної інтеграції з'являється і контрреволюційна опозиція. Питання одиничного і загального розгортається на тлі геометричного технічного прогресу, росту населення,

вичерпування ресурсів та екологічного лиха. У такій ситуації надзвичайно складно осмислити той вектор консолідації чи розрізнення, що міг би втамувати майбутню необхідність людства. Вочевидь, вагомим кроком стає розчленування проблематичної сфери глобалізації на конкретні дискусійні сектори, у межах яких спеціалісти з кожної галузі знань змогли б проявити свій досвід, професіоналізм та інтуїцію» [7, с. 22].

Серед позитивних рис слід відмітити насамперед відкритість глобального суспільства, пришвидшення обігу товарів, послуг та інформації, розширення ринків збуту національних виробників, зростання міжнародного туризму, виробництво нового знання та технологій, розвиток міжнародної освіти через академічну мобільність тощо. Проте глобалізація має і негативні аспекти такі як: збільшення розриву між багатими й бідними (як в межах одного суспільства, так і між різними суспільствами), цифровий розрив (між тими хто має цілодобовий доступ до Інтернету і тими хто його не має). Серед суперечливих аспектів глобалізації є посилення ірраціональної складової в життя людини, обмеження вільного доступу до ресурсів більшості населення планети, формування суспільства тотального споживання, здебільшого розважальний беззмстовний характер сучасних інформаційних технологій.

Як слушно у цьому контексті зазначає професор економіки і політології Каліфорнійського університету М. Інтрілігейтор: «Глобалізація стала важливим реальним аспектом сучасної світової системи, однією з найбільш впливових сил, що визначають подальший хід розвитку нашої планети. Вона зачіпає всі сфери суспільного життя, включаючи економіку, політику, соціальну сферу, культуру, екологію, безпеку та ін.» [3, с. 38].

Іншим важливим трендом розгортання сучасної цивілізації є «регіоналізація» і навіть «націоналізація». Опираючись на тезу на те, що «національне» не може бути легко відкинуте з світового порядку денного, адже базується на природному бажанні людини належати до спільноти одноплемінників, виявляє потужну інтенцію до актуалізації в сучасному світі. Формуючи своєрідну опозицію до глобалізації національні та регіональні проекти ставлять за мету об'єднати людей навколо відмінних від інших цінностей, повертаючи нас у ХІХ століття, коли розвиток національних держав перебував у своєму епогеї. Таким чином національні й регіональні проекти є своєрідним запобіжником тотальній глобалізації у її найбільш негативному уніфікаційному розумінні.

Як відзначає І. Михасюк: «Чинник регіоналізації впливає на хід економічних процесів не лише на світовому, але і на національному та корпоративному рівнях. Функціонування глобальних компаній, їх ефективність безпосередньо залежать від надійності і міцності зв'язків з економічними і політичними інститутами в регіонах базування. В рамках єдиної світової економіки чинники виробництва вже не лімітують розвиток транснаціональних корпорацій. Особисті контакти з покупцями, постачальниками, органами регіональної влади все більшою мірою визначають головний момент успіху, насамперед швидкість безперервного вдосконалення роботи і оновлення підприємства. За таких умов регіоналізм перестає бути своєрідним двигуном глобалізації. Більше

того, підсилення регіональних економічних зв'язків (інвестиційних, виробничих, фінансових, торговельних) відносно ізолює дане угруповання від решти країн світу» [5, с. 7].

Результатом взаємодії цих двох суперечливих трендів став гібридний стан сучасної цивілізації, який означений водночас взаємодією та співпрацею з одного боку, та конфліктністю і ворожнечею з іншого. Зростання активностей локальних і регіональних збройних конфліктів, загроза тероризму, міграційна криза, «Vxehi» та інші приклади демонструють слабкість та крихкість сучасного світового порядку. Водночас не все так погано, адже є й зворотні приклади такі як поліпшення відносин між Північною та Південною Кореями, посилення уваги міжнародної спільноти до гуманітарних проблем, діяльність таких організацій як «Червоний Хрест», «Репортери без кордонів» та інші, показують, що глобалізація породжує не тільки полярне протистояння, але й приклади глобальної співпраці та порозуміння. В основі цієї співпраці лежать загальнолюдські цінності, які є основою цивілізованості, людяності та духовності, не зважаючи на кризовий стан глобальної економічної, та політичної системи людство може врятувати повернення до єдиного духовного начала як гуманного пріоритету верховенства цінності людського життя.

Як слушно зазначає Т. Андрущенко: «Культура є тим інтегральним феноменом, який за своєю внутрішньою, буттєвотворчою сутністю на основі загальнолюдських якостей – духовності, діалогічності, поваги до суб'єктивної самоідентифікаційності, толерантного ставлення до іншого, визнання інших аксіологічних критеріїв за умов дотримання власних тощо – покликаний єднати людство в певну духовно-світоглядну єдність, для якої не існує міжцивілізаційних розколів і криз» [1, с. 3].

У світлі означених трендів виникає необхідність перегляду культурної політики України. Нова політика у сфері культури має базуватися на врахуванні суперечливих тенденцій глобалізації та регіоналізації. Не зважаючи на суперечності, які ми означили вище є потреба артикулювати ознаки нової культурної політики, яка відповідала б на виклики сучасності.

По–перше, такою ознакою є динамічність культурної політики, що полягає у її здатності бути рухливою, пластичною, а значить і непередбачуваною. Диверсифікація культурної політики означає варіацію функцій від утилітарних до високих. «Сучасний динамічний, суперечливий і мінливий світ, взаємопов'язаний економічними, екологічними, соціальними проблемами, переживає складні трансформації, у процесі яких руйнуються не лише усталені соціально–економічні моделі цивілізаційного розвитку, а розчиняються в планетарній суєті фундаментальні морально–етичні цінності» [6, с. 70]. Ефективна культурна політика за цією ознакою має бути гнучкою, відповідно до умов, що змінюються. Зміна соціальної структури суспільства модифікує культурну політику у бік демократизації, ліберальних цінностей, свободи інтерпретацій, мети й завдань цієї політики. У цьому контексті відбувається поступовий рух культурної політики від централізованої державної до децентралізованої публічної сфери. Як наслідок руйнується управлінська ієрархія у сфері культурної

політики, натомість зростає кількість проектно–орієнтованих культурних трендів, які викликані свободою пошуку інновацій у сфері культури, розширенням кола суб'єктів культурного життя, генеруванням самодостатніх культурних одиниць для яких держава виконує роль арбітра, встановлюючи певні правила;

По–друге, важливою ознакою нової культурної політики є її спрямованість на людину. Це пояснюється тим, що фокус уваги зміщується з концепції культурної політики «для суспільства» до концепції культурної політики «для людини». У сучасному публічному управлінні відбувається реабілітація людини як головного замовника управлінських рішень. У зв'язку з чим культурна політика, утримуючи в собі екзистенціальні пріоритети відкривається з нового боку, стає ближчою для людини, її життєвого світу. Таким чином культурній політиці вдається уникнути «хвороби» масовості, бути чутливою до потреб кожної людини, започаткувати дискурс людиноцентризму в культурі загалом;

По–третє, важливою ознакою нової культурної політики являється комплексність. Ця ознака проявляється у врахуванні інтересів різних стейкхолдерів. Культурні заклади всіх видів мають враховувати символічні статуси різних за походженням та цінностями культурних агентів. Відіграючи важливу роль у культурній політиці місцевих громад та загалом держави ці актори мають часто досить різні інтереси, які необхідно враховувати при розробці довготривалої, ефективної стратегії культурної політики;

По–четверте, важливою ознакою нової культурної політики виступає семантичність. В основі цієї ознаки лежать: мова, ментальність етносу, традиції, звичаї тощо. Особливістю семантичної ознаки є зближення культурних знаків та культурних символів, які подекуди заміщують одне одного. У практичній площині це проявляється в тому, що символ заміщує реальний об'єкт у свідомості людей і подекуди стає більш потужним, і владним, ніж його реальний прототип. Прикладом чого являється сучасні інформаційні війни в яких використовуються діячі культури, які прямо або опосередковано залучаються до підтримки однієї з конфліктуючих сторін. Ось чому суспільство досить гостро реагує на непоодинокі факти коли артист, співак чи актор їде на гастролі до Російської Федерації. Питання в тому, що є первинним: національна культура чи національна ідея? У цьому контексті важливим є поняття «культурного ландшафту» як освоєного суспільством природного простору, який має важливе семантичне значення;

По–п'яте, важливою ознакою нової культурної політики є ритмічність. Вона є фундаментальним способом існування циклів культури, які повторюються з певною частотою. Це необхідно враховувати при розробці культурних рішень у культурній сфері. Культурний час і культурний простір як показують останні дослідження є поліцентричними. Комунікація в глобальному просторі має свою внутрішню логіку і свій ритм, визначаючи відповідно і ритм самої культури. Політичні рішення мають враховувати не лише теперішню ситуацію, а й історичний спадок, генезу, різних культурних ландшафтів. Зіткнення традиційних і новочасних культурних трендів

визначає загальний ритм культурної політики. Головним «тактом» є комерціалізація культурного життя. Митці перетворюються у ремісників, які змушені продавати свій товар широкій і часто малоосвіченій публіці. Ринковий попит стає еталоном творчих здібностей, не можна однозначно негативно оцінювати цю тенденцію. Однак більшість дослідників схиляються до думки, що ринкова евальвація культури призводить до девальвації цінностей, занепаду традиційних культур, масовізації культури. При цих умовах культурна політика стає еклектичною, схожою на складний пазл в якому окремі елементи часто губляться, не дозволяючи побачити картину в цілому.

По-шосте, важливою ознакою сучасної культурної політики є гібридність. Йдеться насамперед про поєднання різних за походженням, статусом та продуктивністю культурних практик. Має місце дихотомія між продуктивними культурними практиками і контрпродуктивними. «Подолання зазначених суперечностей можливе за умови здійснення ефективної культурної політики, яка повинна спрямовуватися на оптимальне поєднання загальнонаціональних інтересів та інтересів різних етнічних груп. Саме культурна політика виступає інтегративною формою самототожності особистості й суспільства в сучасному етнонаціональному просторі України» [6, с. 74].

Прикладом може слугувати сучасна українська культурна політика, яка поєднує в собі практики державного авторитарного управління та ринкового плюралізму. Гібридність полягає у зменшенні довіри до державних інституцій, взаємних звинуваченнях, формалізацією вимог. Можливості культурної політики не враховуються більшістю українських урядів за часи Незалежності України. Культура як і освіта та інші гуманітарні галузі, на жаль, ніколи не були пріоритетом у програмах українських урядів. Можливості якісної підготовки фахівців у галузі культури не використовуються повністю. Натомість висувуються формальні критерії до викладацького складу. Зокрема, щодо публікацій, які не враховують специфіки закладів вищої освіти культурного профілю.

Ми підтримуємо висновок О. Кравченко: «Державна культурна політика України перебуває «на концептуальному роздоріжжі» між «politics» та «polici», тобто між діяльністю щодо влади та політикою як певним способом суспільної діяльності; між ліберальними стандартами задоволення культурних прав людини та національним проектом державотворення. Це пов'язано як з невизначеністю стратегічних цілей держави та суспільства, точніше, з розбіжностями між декларованими принципами та практикою їх упровадження і не лише в культурній сфері. Принципові засади, якими керується влада в ставленні до культури, як і модель реалізації державних культурних проєктів, за своєю методологією не змінилися з радянських часів. Характер та динаміка змін у публічній культурній політиці свідчать не на користь її демократизації, тим більше з огляду на домінуюче інструментальне ставлення до культури основних політичних акторів. За своїми сутнісними характеристиками політика держави в культурній сфері дає підстави для висновку про її відповідність патримональній спрямованості політичної системи» [4, с. 56].

Висновки. Аналіз показав, враховуючи наведені ознаки, можемо визначити культурну політику як цілеспрямовану діяльність державних, громадських та бізнес інститутів для реалізації політичних, економічних та суспільних інтересів у сфері культури в певній країні або регіоні. Слід враховувати, що культурна політика як і будь-яка політика може мати довгострокові та короткострокові наслідки, які потрібно передбачати наперед, здійснюючи ті чи інші управлінські рішення. Культурна політика сучасної держави має базуватися на трьох принципах:

1. Суб'єктивний принцип пріоритетності людини у культурному просторі, антропологія культурної політики;

2. Інтерсуб'єктивний принцип, врахування суспільних потреб, адже культура окремої людини може бути реалізована лише при взаємодії з іншими людьми. Тобто має місце соціальний вимір культурної політики;

3. Символічний принцип, який полягає у зосередженні уваги на культурному різноманітті, потребі збереження особливостей культури різних народів.

Таким чином у цій статті вдалося концептуалізувати роль глобалізації та регіоналізації у сучасній культурній політиці, виокремити суттєві ознаки нової культурної політики, а також запропонувати принципи на яких має базуватися культурна політика України, щоб бути конкурентоспроможною в глобальному просторі.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т. В. Роль культури в подоланні ціннісного розколу цивілізацій // *Нова парадигма*. – 2011. – Вип.102. – С.3–12.
2. Бех І. Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості // *Початкова школа*. – 2001. – №12. – С.32–35.
3. Интригейтор М. Д. Глобализация как источник международных конфликтов и обострения конкуренции // *Проблемы теории и практики управления*. – 1998. – №6. – С.38–43. – URL: [ftp://www.buk.irk.ru/distance/pirogov/4.DOC](http://www.buk.irk.ru/distance/pirogov/4.DOC)
4. Кравченко О. В. Державна культурна політика в Україні: дискурс влади // *Українська культура*. – 2009. – №15 (2). – С.79–84.
5. Михасюк І. Р. Глобалізація і регіоналізація: місце України // *Регіональна економіка*. – 2011. – №4. – С.7–13.
6. Саракун Л. П. Криза національної ідентичності: причини та прояви // *Гуманітарний часопис*. – 2012. – №4. – С.70–74.
7. Терепиший С. Причини та витоки глобалізації освітнього ландшафту // *Вища освіта України*. – 2016. – №1. – С.22–29.
8. Эпштейн М. De'but de siecle, или От пост-к прото-. Манифест нового века // *Знамя*. – 2001. – №5. – С.180–198. – URL: <http://magazines.russ.ru/znamia/2001/5/epsh-pr.html>

References

1. Andrushhenko T. V. Rol' kul'tury v podolanni cinnisnogo rozkolu cyvilizacij // *Nova paradygma*. – 2011. – Vyp.102. – С.3–12.
2. Beh I. D. Pochuttja cinnosti inshoi' ljudyny jak moral'nyj priorytet osobystosti // *Pochatkova shkola*. – 2001. – №12. – С.32–35.
3. Intriligejtor M. D. Globalizacija kak istochnik mezhdunarodnyh konfliktov i obostrenija konkurencii // *Problemy teorii i praktiki upravlenija*. – 1998. – №6. – С.38–43. – URL: [ftp://www.buk.irk.ru/distance/pirogov/4.DOC](http://www.buk.irk.ru/distance/pirogov/4.DOC)
4. Kravchenko O. V. Derzhavna kul'turna polityka v Ukraini: dyskurs vlady // *Ukrain's'ka kul'tura*. – 2009. – №15 (2). – С.79–84.
5. Myhasjuk I. R. Globalizacija i regionalizacija: misce Ukrainy // *Regional'na ekonomika*. – 2011. – №4. – С.7–13.
6. Sarakun L. P. Kryza nacional'noi' identychnosti: prychny ta proyavy // *Gumanitarnyj chasopys*. – 2012. – №4. – С.70–74.
7. Terepyshhyj S. Prychny ta vytyky globalizacii' osvit'ogo landshaftu // *Vyshha osvita Ukrainy*. – 2016. – №1. – С.22–29.
8. Jepshtejn M. De'but de siecle, ili Ot post-k proto-. Manifest novogo veka // *Znamja*. – 2001. – №5. – С.180–198. – URL: <http://magazines.russ.ru/znamia/2001/5/epsh-pr.html>

Kostyrya I. O., Doctor of Political Sciences, Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv),
gileya.org.ua@gmail.com

Modern Ukraine cultural policy: challenges of globalization and regionalization

The article is devoted to the critical analysis of the Ukraine's contemporary cultural policy theoretical foundations in conditions of globalization and regionalization challenges. The field of the research perspective covers the positive and negative aspects of globalization and anti-globalization trends. As a result of the analysis, the article distinguishes dynamism, orientation towards the person, complexity, semantic, rhythm, and hybridity to be the main features of contemporary cultural politics. On the basis of these features, cultural policy is defined as a purposeful activity of the state, public, and business institutions for implementing political, economic and social interests in the field of a particular country or region culture. There are three principles to lay the basis for the modern state cultural policy: the subjective principle of human priority in the cultural space; the intersubjective principle of social needs been taken into account; a symbolic principle of cultural diversity.

Keywords: Ukraine, cultural policy, globalization, regionalization, principles of cultural policy.

* * *

УДК 329.78–053.6(477)«1990/2015»

Коцур Л. М.,
кандидат історичних наук, старший викладач,
ДВНЗ «Переяслав–Хмельницький ДПУ ім. Григорія
Сковороди» (Україна, Переяслав–Хмельницький),
dombrovska_ne@ukr.net

Участь молоді у громадсько–політичному житті України: 1990–2015 рр.

Розкрито особливості участі української молоді у громадсько–політичному житті країни в роки незалежності. Особливу увагу приділено основним напрямкам політичної активності молоді під час Революції на граніті 1990 р. Виявлено основні вектори громадсько–політичної діяльності молоді у першому десятилітті Української незалежної держави, зокрема роботи у партіях та громадських організаціях. Прослідковано зміни у молодіжному середовищі на початку та упродовж першого десятиліття 2000-х років. Відтак, особливу увагу приділено участі молоді у виборчих кампаніях та суспільно–політичних рухах (Помаранчева Революція, Революція Гідності). Проаналізовано вікові особливості депутатів Верховної Ради України, зокрема на присутність осіб, які підпадають під категорію молоді. Прослідковано причини політичного абсентеїзму молоді, який спостерігається упродовж усього періоду незалежної України та шляхи його подолання.

Ключові слова: громадсько–політичне життя, молодь, вибори, електорат, депутати, політизація, громадські організації, органи влади.

Здобуття Україною незалежності значною мірою залежало від активної участі молоді у суспільно–політичних процесах. Молоддю прийнято вважати осіб віком від 16 до 34 років, а однією з форм політичної участі є молодіжні студентські рухи. Саме молодь виступила рушійною силою революційних змін в СРСР кінця 1980–х – початку 1990 рр. Пізніше значна частина молоді взяла участь у розбудові незалежної України. Тому в умовах сьогодення надважливо прослідкувати динаміку участі молоді громадсько–політичному житті країни.

Окремі аспекти, пов'язані з досліджуваною проблематикою вже висвітлено у наукових доробках С. Коника, В. Кулика, Л. Пильгун, А. Колобова, І. Єленев, С. Безклетного, І. Коротича, Г. Ковалю, Т. Дроздової, І. Гайдасенка та ін. Ролі молодіжних організацій у суспільно–політичних процесах Україні присвячені праці В. Коцура [2; 8; 9]. Водночас революційні та воєнні події останніх років в Україні спонукають по–новому оцінити внесок молоді у громадсько–політичне життя держави.

У процесі здобуття незалежності України важливу роль відіграла молодь [6], яка напередодні цих подій почала активно об'єднуватися навколо молодіжних організацій [10, с. 317]. Вони створювалися по всій території України, але наймасовіше цей процес відбувався на Галичині. Так, у лютому 1987 р. у Львові виникли два клуби: Молодих учених і «Дзеркала» [10, с. 317]. У грудні 1988 р. в Тернопільському державному педагогічному інституті (нині – ТНПУ ім. В. Гнатюка) утворилося студентське товариство «Вертеп» [10, с. 318]. 25 травня 1989 р. почала свою діяльність ще одна молодіжна організація Студентське братство, а вже на початок 1990 р. його осередки нараховували близько 1000 членів [10, с. 319]. Усі ці молодіжні організації активно брали участь у протестних акціях та мітингах тих років. Саме голодування студентів у жовтні 1990 р. на площі Жовтневої революції у Києві стало переломним моментом на шляху здобуття незалежності. Ще влітку 1990 р. представники Київського крила Української Студентської Спілки (УСС) взяли участь в святкуванні 500–річчя українського козацтва на Запоріжжі, що було зорганізоване Народним Рухом України (НРУ). На святкуванні були присутні всі активісти організації. Там вперше було оприлюднено ідею проведення політичного голодування в Києві. Студентські активісти вимагали радикальних змін та реформування всіх сфер суспільного та економічного життя, а цього можна було досягти лише рішучими та радикальними діями, адже на допомогу націонал–демократів та демократичної частини Верховної Ради лідери УСС не сподівалися.

Невдовзі у Вільносі (Литва) відбулася зустріч молодіжних і студентських опозиційних організацій СРСР, де були проведені переговори між керівниками УСС (О. Доній, Ю. Зубко) та Студентським братством (О. Кузан, Т. Давидяк), на яких було досягнуто принципових домовленостей та узгоджено план дій. Після цього почався процес підготовки до акції протесту. І вже о десятій ранку 2 жовтня 1990 р. біля сорока активістів УСС та Студентського братства, розстеливши на гранітних плитах площі Жовтневої революції матраци, оголосили про початок голодування. Пізніше з'явилися транспаранти з гаслами та вимогами студентів. Рівно о 20–ій годині було встановлено намети [11].

Представники Революції на граніті (або Студентської революції на граніті) 1990 р. вимагали: не допустити підписання нового Союзного договору; здійснити перевибори Верховної Ради УРСР на багатопартійній основі; затвердити проходження військової служби юнаками–українцями на території України; націоналізувати майно компартії України та ВЛКСМ; відправити у відставку голову Верховної Ради УРСР Кравчука Л. М. та голову Ради Міністрів УРСР Масола В. А. та ін. Голодування студентів на площі Жовтневої революції (тепер – Майдан Незалежності) та масові акції протестів у Києві, провідну роль у яких відігравали студенти та учні технікумів і ПТУ, тривали з 2 до 17 жовтня 1990 року. У результаті влада змушена була задовольнити майже всі вимоги протестувальників [16, с. 10].

Проте вже перші роки (1991–1992 рр.) самостійної держави призвели до ідеологічної, політичної та організаційної кризи молодіжного руху. Досягнення державної незалежності викликало масовий відхід